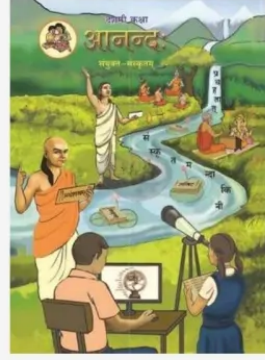

Maharashtra Board Solutions for Class 10- Sanskrit Anand: Chapter 6- संस्कृतनाट्यस्तबकः

BOOK SOLUTIONS
CLASS 10
SANSKRIT ANAND

CHAPTER 6
संस्कृतनाट्यस्तबकः

Maharashtra Board Solutions→

For any clarifications or questions you can write to info@indcareer.com

Postal Address

IndCareer.com, 52, Shilpa Nagar, Somalwada Nagpur - 440015
Maharashtra, India

WhatsApp: +91 9561 204 888, **Website:** <https://www.indcareer.com>

<https://www.indcareer.com/schools/maharashtra-board-solutions-for-class-10-sanskrit-anand-chapter-6-sanskrutnatyastabak/>

Maharashtra Board Solutions for Class 10- Sanskrit Anand: Chapter 6- संस्कृतनाट्यस्तबकः

Class 10: Sanskrit Anand Chapter 6 solutions. Complete Class 10 Sanskrit Anand Chapter 6 Notes.

Maharashtra Board Solutions for Class 10- Sanskrit Anand: Chapter 6- संस्कृतनाट्यस्तबकः

Maharashtra Board 10th Sanskrit Anand Chapter 6, Class 10 Sanskrit Anand Chapter 6 solutions

भाषाभ्यासः

प्रथमं पुण्यम्।

1. माध्यमभाषया उत्तरत । दुष्यन्तस्य कानि स्वभाववैशिष्ट्यानि ज्ञायन्ते?

प्रश्न 1.

दुष्यन्तस्य कानि स्वभाववैशिष्ट्यानि ज्ञायन्ते?

उत्तरम् :

अभिज्ञानशाकुंतल ही कालिदासाची प्रसिद्ध व रंजक अशी कलाकृती आहे. त्याच्या कलाकृतींमध्ये मानवी स्वभाव उत्कृष्टरित्या रंगविले आहेत. अभिज्ञानशाकुंतल या नाटकाचा नायक, दुष्यंत ही गाजलेली व्यक्तिरेखा आहे.

जेव्हा दुष्यंत राजा हरिणाची शिकार करावयास येतो, तेव्हा तपस्वी त्या आश्रमातील हरिणासाठी राजाकडे अभय मागतात. राजा तपस्वींच्या शब्दासरशी बाण मागे घेतो. येथे, एक राजा असूनही तपस्वींच्या शब्दांना मान देऊन तो त्याची 'नम्रता' सिद्ध करतो.

राजा हेतुपुरस्सर साध्या वेषात तपोवनात प्रवेश करतो. यातून त्याचा साधेपणा दिसतो, सालसता दिसते. राजा तपोवनाकडे आकृष्ट झालेला असून तो मिळणाऱ्या पाहुणचाराबद्दल उत्सुक आहे.

<https://www.indcareer.com/schools/maharashtra-board-solutions-for-class-10-sanskrit-anand-chapter-6-sanskritnatyastabak/>

राजा दुष्यंताने साध्या वेषात तपोवनात प्रवेश करण्याकरिता सर्व आभूषणे ठेवून दिली असली तरी राजाची कर्तव्ये त्याच्या मनात जागृत आहेत. जोपर्यंत तो तपोवनातून परत येईल, तोपर्यंत राजा सारथ्यास घोड्यांस स्वच्छ करण्यास सांगतो. एकंदरीतच, दुष्यंत हा सदाचरणी, सद्गुणांनी युक्त आदर्श राजा दाखविला आहे.

अभिज्ञानशाकुन्तलम् is a famous and amusing work of कालिदास, Human characters are beautifully portrayed with their characteristics in his works. दुष्यन्त, the hero of this drama, is one of the well-known characters.

The king you tries to capture a deer, when a hermit seeks protection of a hermitdeer. The king honours the words of the hermit, hence, withdraws his arrow. Here, being a king, he obeys the words of the hermit and proves his modesty.

The king cautiously enters the hermitage with simple attire. This shows his simplicity. He is attracted towards the hermitage and is curious to receive hospitality from the noble people of hermitage The king, although, takes off royal ornaments and gives away the bow, yet he carries the kingship in his mind.

He is alert about his duties. So he orders the charioteer to water the horses meanwhile. Thus, solis portrayed as an ideal king with all good virtues.

द्वितीयं पुष्यम्।

1. माध्यमभाषया उत्तरत । शक्रस्य कपटं विशदीकुरुत।

प्रश्न 1.

शक्रस्य कपटं विशदीकुरुत।

उत्तरम् :

‘कर्णभारम्’ ही आद्य नाटककार भासाने लिहिलेली, महाभारतावर आधारित एकांकी शोकांतिका आहे. भासाने रंगविलेल्या शक्र व कर्णाचा संवाद, कांच्या उदारतेला सर्वोच्च दर्जा प्राप्त करून देतो.

इंद्रदेव, शक्राच्या रूपात, एक याचक बनून कर्णाकडे सर्वाधिक भिक्षेची याचना करतो, कर्णाने दिलेली, हजार गायी, असीमित सोने, जिंकलेली पृथ्वी, कर्णाचे शिर ही सर्व दाने इंद्र नाकारतो. अखेर, कर्णाच्या प्राणांचे संरक्षक, कवचकुंडलांच्या दानाबद्दल बोलताच, शक्र लगेच ते मान्य करतो.

शक्राला कवच आणि कुंडलांचीच इच्छा असते. कारण या कवचकुंडलांच्या कृपेने कर्ण अमर होता. शिवाय त्यामुळे कर्णाकडून युद्धात अर्जुन मारला गेला असता. शक्राला इंद्राचा उदार स्वभाव माहीत होता. म्हणून जोवर कर्णाने कवचकुंडलांचे दान देण्याचे सांगितले नाही, तोवर शक्र सर्व दाने नाकारून सर्वोत्तम दानाची विनवणी करत राहिला. श्रीकृष्णाने आखलेल्या या योजनेत शक्राने दानशूर कर्णाला कपटाने शब्दबद्ध केले व अखेर कर्णाने देवी कवचकुंडलांचा त्याग केला.

<https://www.indcareer.com/schools/maharashtra-board-solutions-for-class-10-sanskrit-anand-chapter-6-sanskritnatyastabak/>

‘कर्णभारम्’, written by the preliminary Sanskrit dramatist HR is a tragedy filled ore act play, based on HENRT story. The dialogue between शक्र (इन्द्र) and कर्ण portrayed by भास, takes कर्ण’s magnanimity to its peak.

Lord i disguised himself as a seeker .asks for superior alms to कर्ण. इन्द्र rejects the alms in the form of thousand cows, unlimited gold, even the conquered earth, कर्ण’s head. At the end, when auf talks about giving away the guards of his life, his कवचकुण्डल, शक्र immediately accepts it.

शक्र wanted कवचकुण्डल itself. Because, due to its effect, it could have been immortal and could have killed अर्जुन. शक्र knew the generous nature of of. Hence, he persuaded कर्ण’s words till he was ready togiveकवचकुण्डल. Thus, Ich cunningly takes away the divine कवचकुण्डल as plotted by श्रीकृष्ण.

प्रथमं पुष्यम्।

प्रस्तावना :

कालिदास हा संस्कृत-साहित्यातील अद्वितीय कवी व नाटककार म्हणून ओळखला जातो. त्याची नाटके, काव्य हे वेद, महाभारत व पुराणे यांवर आधारित आहे. मूल्याधिष्ठित भारतीय संस्कृतीचे प्रतिबिंब कालिदासाच्या रचनांमधून दिसून येते. केवळ भारतातच नव्हे, तर भारताबाहेरही कालिदासाच्या रचना प्रसिद्ध व रंजक मानल्या जातात.

खालील परिच्छेद हा कालिदासाच्या ‘अभिज्ञानशाकुन्तलम्’ या प्रसिद्ध नाटकातील पहिल्या अंकाचा भाग आहे. येथे नाटकाचा नायक दुष्यंत हरिणाची शिकार करायला निघालेला असतो. तेव्हा तपस्वी वैखानस आश्रमातील प्राण्यांना अभय देण्यासाठी त्याला विनंती करतात, राजा तपस्वींच्या शब्दांना मान देतो व बाण मागे घेतो.

कालिदास is regarded as an extraordinary poet and dramatist in Sanskrit literature. His plays, poetry are primarily based on the Vedas, Mahabharata and Puranas. Value-based Indian culture is reflected through his creations...

His creations/writings are popular and Amusing across India and the world. The following extract is from the 1st chapter (अंक) of कालिदास’s famous drama, अभिज्ञानशाकुन्तलम्, where the hero of drama king दुष्यंत tries to capture a deer when a hermit all intervenes and requests him for the protection of an animal in that hermitage. The king honors the words of the hermit and withdraws his arrow and puts it back into the quiver.

<https://www.indcareer.com/schools/maharashtra-board-solutions-for-class-10-sanskrit-anand-chapter-6-sanskritnatyastabak/>

अनुवाद:

(त्यानंतर वैखानस व इतर तपस्वी प्रवेश करतात.)

- वैखानस – (राजाला थांबवून) हे राजा! हे आश्रमातील (निष्पाप) हरिण आहे. (याचा वध केला जाऊ नये) याला मारु नये.
बाण त्वरित मागे घ्यावा. राजांचे शस्त्र हे त्रासलेल्या लोकांच्या संरक्षणासाठी आहे, निष्पापांवर प्रहार करण्यासाठी नव्हे. (निरागसांना मारण्यासाठी नव्हे.)
- दुष्यंत – हा बाण मागे घेतला आहे. (सांगितल्याप्रमाणे करतो.)
- वैखानस – हे राजा! आम्ही यज्ञाकरिता समिधा गोळा करण्यासाठी निघालो आहोत. हा कुलपती कणांचा मालिनी तीरावरील आश्रम दिसतो आहे. येथे प्रवेश करून अतिथियोग्य सत्काराचा लाभ घ्या.
- दुष्यन्त – आपण तपस्व्यांना त्रास देणे योग्य नाही (त्यांचे वातावरण भंग करणे योग्य नाही) इथेच रच थांबव, तोवर मी उतरतो.
- सारथी – लगाम धरले आहेत. औक्षवंत राजाने उतरावे.
- दुष्यन्त – (उतरून) आश्रमात प्रवेश करताना वेष साधा असावा. तेव्हा तू हे घे. (सारथ्याला अलंकार व धनुष्य देऊन.) हे सारथी जोवर मी तपस्वीजनांचे आलोकन करून परततो, तोवर घोड्यांच्या पाठीला पाणी लाव. (त्यांना स्वच्छ कर.)
- सारथी – बरे. (असे म्हणून जातो.)

(Then entersdandans and other hermits.)

<https://www.indcareer.com/schools/maharashtra-board-solutions-for-class-10-sanskrit-anand-chapter-6-sanskritnatyastabak/>

वैखानस – (obstructing/stopping the king) o king, This is the deer from the hermitage. It must not be slayed. Please take back the arrow quickly. King's weapon is for the protection of the distressed, not to attack the innocent.

दुष्यन्त – This arrow is withdrawn. (follows what is said).

वैखानस – o king! We are set off for collecting wood for the solemn sacrifice. On the banks of मालिनी, the hermitage of noble preceptor 90 is seen. Having entered (here), please accept the hospitality (receive a welcome.)

दुष्यन्त – We must not disturb the hermits. Stop the chariot here itself while I alight (get down).

Charioteer – The bridles are held. May the long-living majesty alight.

दुष्यन्त – (Having alighted)

O Charioteer, one must enter in penance groves with humble attire. So, you take this. (giving the jewels and the bow to the charioteer.) O Charioteer, while I return meeting (seeing) those hermits, have the back of horses be cleaned with water.

Charioteer – Alright. (Thus exits.)

द्वितीयं पुण्यम्।

प्रस्तावना :

भारतीय आद्य नाटककार 'भास' विरचित कर्णभारम् हे एकांकी संस्कृत नाटक आहे. कर्णभारम् हे मुख्यत्वे भारतीय महाकाव्य महाभारतातील, एका भागाचे वेगळ्या दृष्टिकोनातून केलेले पुनर्कथन आहे. कर्णभारम् ही संभाव्य शोकांतिका आहे. खालील परिच्छेदात, इंद्र हा याचकाच्या रूपात कर्णासमोर येतो व अखेर दानशूर कर्णाकडून जन्मजात असलेली कवचकुंडले घेण्यात यशस्वी ठरतो.

कर्णभारम् is a Sanskrit one act play written by preliminary Indian dramatist भास. कर्णभारम् is essentially a retelling of an episode of Indian epic HENC presented in a different perspective. कर्णभारम् is the potential tragedy. In the following passage, who is disguised as a seeker finally succeeds in taking away embodied her from – the most magnanimous कर्ण.

अनुवाद:

(नंतर याचक रूपात शक्र प्रवेश करतो.)

- शक्र : (कर्णाजवळ जाऊन) अरे कर्णा, मला मोठी भिक्षा हवी आहे.
- कर्ण : अझे स्वामी ! मला खूप आनंद झाला आहे. मी तुम्हांला नमस्कार करतो.
- शक्र: (स्वतःला) आता मी काय बोलावे? जर मी 'दीर्घायु हो' असे बोललो तर हा दीर्घायु होईल, जर मी (काहीच) नाही बोललो तर हा मला मूर्ख समजेल. तेव्हा, हे दोन्ही सोडून काय बरे बोलावे? असो. लक्षात आले. (मोठ्याने) कर्णा, सूर्याप्रमाणे, चंद्राप्रमाणे, हिमालयाप्रमाणे व समुद्राप्रमाणे तुझे यश (चिरंतन) राहो.
- कर्ण : स्वामी! तुम्ही दीर्घायु हो, असे का नाही म्हणालात? अन्यथा असो, जे बोलला आहात (जो आशीर्वाद दिला आहे) तेच योग्य असेल, कारण, मर्त्य शरीरामध्ये (केवळ) सद्गुणच शेवटपर्यंत राहतात. स्वामी, तुम्हांला काय हवे आहे? (तुम्ही कशाची इच्छा करत आहात?) मी आपल्याला काय देऊ?
- शक्र: मला मोठी भिक्षा हवी आहे.
- कर्ण : मी तुम्हाला सर्वात मोठी भिक्षा (महत्तम दान) देतो. मी आपणाला हजार गायी देतो.
- शक्र : हजार गायी? (पण) मी दूध क्वचित पितो. मला त्यांची इच्छा नाही.
- कर्ण: आपणास (त्यांची) इच्छा नाही. (तर मग) आपणांस पुष्कळ सोने देईन.
- शक्र: ते तर (केवळ) घेऊन जाता येईल. कर्णा, मला त्याची (सोन्याची) इच्छा नाही.
- कर्ण: मग तुम्हाला पृथ्वी जिंकून ती देईन.
- शक्र: पृथ्वी (घेऊन) मी काय करू? मला (तिची) इच्छा नाही.
- कर्ण: किंवा माझे मस्तकच तुम्हाला देईन.
- शक्र: असे बोलू नकोस.

<https://www.indcareer.com/schools/maharashtra-board-solutions-for-class-10-sanskrit-anand-chapter-6-sanskritnatyastabak/>

- कर्णः घाबरु नका. घाबरु नका. हे पण ऐका, जन्मजात असलेले हे कवच कुंडलांसकट मी देईन.
- शक्रः (आनंदी होऊन) कृपया दे.

(Then enters शक्र disguised as a seeker.)

- शक्रः (Approaching कर्ण) कर्ण, I ask for the great alms.
- कर्ण : O lord! I am very pleased. Here, I salute you.
- शक्रः (To himself) What shall I say now? If I will say, 'Live long' then he would live long! I would not say, he would consider me as ignorant. Therefore, leaving these two (except these two) indeed what shall I say? Let it be, I got it. (Loudly) O कर्ण may your fame remain like the sun, moon, Himalaya and like ocean.
- कर्ण : O Lord ! Why you did not say, live long or else what is said that is alright. Because, virtues remain (forever) in the mortal bodies. O lord, what do you wish? what shall I give you?
- शक्रः I ask for the great alms.
- कर्ण : I give the great alms to the respected one. I shall give you thousand cows. Thousand cows? I rarely drink its milk. O कर्ण, I do not wish it.
- कर्णः O, doesn't the respected one wish it? (Then) I will give you lots of gold.
- शक्रः I will just go taking it. O कर्ण, I do not wish it.
- कर्णः Then I will conquer the earth and give (it) to you.
- शक्रः What shall I do with the earth? I do not wish it.
- कर्णः Or else, I will give you my head.
- शक्रः Don't say so! Please don't say so.
- कर्णः Don't be scared. Listen to this also. I will give the shield (कवच) along with the earrings that are born with my body.
- कर्णः (Happily) Please give it.

शब्दार्थः

1. मृगः – deer – हरिण
2. न हन्तव्यः – should not be killed – मारले जाऊ नये
3. सायकः – arrow – बाण
4. तापसौ – hermits – तपस्वी
5. धृताः प्रगाः – bridles are held – लगाम धरले आहेत
6. वाजिनः – horses – घोडे
7. आभरणानि – ornaments – अलंकार
8. विनीतवेषेण – with humble attire – साध्या वेषात
9. समिदाहरणाय – to collect wood for sacrifice – यज्ञासाठी समिधा गोळा करण्यासाठी
10. आर्तत्राणाय – for protecting the oppressed/afflicted- हतबलांच्या रक्षणासाठी
11. अपावर्ते – I return – मी परततो
12. प्रतिगृह्यताम् – may it be accepted – स्वीकार केला जावा

<https://www.indcareer.com/schools/maharashtra-board-solutions-for-class-10-sanskrit-anand-chapter-6-sanskritnatyastabak/>

13. अवरुध्य – stopping – अडवून
14. आशु – quickly – झटकन
15. अनागसि- for the destruction – निरागसांना
16. प्रहर्तुम् – of the innocent – मारण्यासाठी
17. तपोवन – no trouble for – तपोवनात राहणाऱ्यांना
18. निवासिनाम् उपरोधः मा भूत् – the hermits – व्यत्यय होऊ नये
19. यावत् अवतरामि – till I get down – तोपर्यंत/तोवर मी उतरतो
20. आर्द्रपृष्ठाः क्रियन्ताम् – let (it) be watered – पाण्याने स्वच्छ केले जावेत
21. वत्स – child – बाळ
22. प्रतिवेशिक – neighbour – शेजारी
23. दारकः – child – मूल/ बाळ
24. अनलकृत – body without – अलंकारहीन शरीर
25. शरीरः – ornaments
26. सौवर्ण शकटिकाम् – golden cart – सोन्याची गाडी
27. अनुकृतं रूपम् – followed the form – रूप अनुसरले आहे
28. शकटिकया – with a cart – गाडीबरोबर
29. ऋद्ध्या – with richness – श्रीमंतीने
30. विनोदयामि – amuse, entertain – खेळविते
31. घटय – you make तू घडव.
32. सकरुणम् – crying pitiable – रडत रडत
33. सनिर्वेदम् – wearily – त्रासून / वेदनेने
34. समीपम् उपसर्पिष्यामि – shall approach – जवळ नेते
35. मच्छिरः – my head – माझे मस्तक/शिर
36. क्षीरम् – milk – दूध –
37. गोसहस्रम् – thousand cows – हजार गायी
38. मुहूर्तकम् – rarely – क्वचित
39. महतराम् – most big – सर्वात मोठी
40. न भेतव्यम् – don't be scared – घाबरू नका
41. धरन्ते – remain – राहतात
42. प्रदास्ये – I will give – मी देईन
43. उपगम्य – approaching – जवळ जाऊन
44. परिहत्य – leaving – सोडून
45. उभयम् – both – दोन्ही
46. अविहा – don't say so – असे बोलू नको
47. दृढं प्रीतः – I am very happy – खूप आनंदित
48. अस्मि – झालो आहे

Maharashtra Board Solutions

Class 10 Sanskrit Anand

- Chapter 1- आद्यकृषकः पृथुवैन्यः
- Chapter 2- व्यसने मित्रपरीक्षा
- Chapter 3- सूक्तिसुधा
- Chapter 4- स एव परमाणुः
- Chapter 5- युग्ममाला
- Chapter 6- संस्कृतनाट्यस्तबकः
- Chapter 7- वाचनप्रशंसा
- Chapter 8- नदीसूक्तम्
- Chapter 9- आदिशङ्कराचार्यः
- Chapter 10- चित्रकाव्यम्
- Chapter 11- मानवताधर्मः

<https://www.indcareer.com/schools/maharashtra-board-solutions-for-class-10-sanskrit-anand-chapter-6-sanskritnatyastabak/>

About About Maharashtra State Board (MSBSHSE)

The Maharashtra State Board of Secondary and Higher Secondary Education or MSBSHSE (Marathi: महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक आणि उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ), is an **autonomous and statutory body established in 1965**. The board was amended in the year 1977 under the provisions of the Maharashtra Act No. 41 of 1965.

The Maharashtra State Board of Secondary & Higher Secondary Education (MSBSHSE), Pune is an independent body of the Maharashtra Government. There are more than 1.4 million students that appear in the examination every year. The Maha State Board conducts the board examination twice a year. This board conducts the examination for SSC and HSC.

The Maharashtra government established the Maharashtra State Bureau of Textbook Production and Curriculum Research, also commonly referred to as Ebalbharati, in 1967 to take up the responsibility of providing quality textbooks to students from all classes studying under the Maharashtra State Board. MSBHSE prepares and updates the curriculum to provide holistic development for students. It is designed to tackle the difficulty in understanding the concepts with simple language with simple illustrations. Every year around 10 lakh students are enrolled in schools that are affiliated with the Maharashtra State Board.

<https://www.indcareer.com/schools/maharashtra-board-solutions-for-class-10-sanskrit-anand-chapter-6-sanskritnatyastabak/>

FAQs

Where do I get the Maharashtra State Board Books PDF For free download?

You can download the Maharashtra State Board Books from the eBalbharti official website, i.e. cart.ebalbharati.in or from this article.

Add image

How to Download Maharashtra State Board Books?

Students can get the Maharashtra Books for primary, secondary, and senior secondary classes from here. You can view or download the Maharashtra State Board Books from this page or from the official website for free of cost. Students can follow the detailed steps below to visit the official website and download the e-books for all subjects or a specific subject in different mediums.

Step 1: Visit the official website ebalbharati.in

Step 2: On the top of the screen, select "Download PDF textbooks"

Step 3: From the "Classes" section, select your class.

Step 4: From "Medium", select the medium suitable to you.

Step 5: All Maharashtra board books for class 11th will now be displayed on the right side.

Step 6: Click on the "Download" option to download the PDF book.

Who developed the Maharashtra State board books?

As of now, the MSCERT and Balbharti are responsible for the syllabus and textbooks of Classes 1 to 8, while Classes 9 and 10 are under the Maharashtra State Board of Secondary and Higher Secondary Education (MSBSHSE).

How many state boards are there in Maharashtra?

The Maharashtra State Board of Secondary & Higher Secondary Education, conducts the HSC and SSC Examinations in the state of Maharashtra through its nine Divisional Boards located at Pune, Mumbai, Aurangabad, Nasik, Kolhapur, Amravati, Latur, Nagpur and Ratnagiri.

<https://www.indcareer.com/schools/maharashtra-board-solutions-for-class-10-sanskrit-anand-chapter-6-sanskritnatyastabak/>

About IndCareer

IndCareer.com is a leading developer of online career guidance resources for the Indian marketplace. Established in 2007, IndCareer.com is currently used by over thousands of institutions across India, including schools, employment agencies, libraries, colleges and universities.

IndCareer.com is designed to assist you in making the right career decision - a decision that meets your unique interests and personality.

For any clarifications or questions you can write to **info@indcareer.com**

Postal Address

IndCareer.com
52, Shilpa Nagar,
Somalwada
Nagpur - 440015
Maharashtra, India

WhatsApp: +91 9561 204 888

Website: <https://www.indcareer.com>

<https://www.indcareer.com/schools/maharashtra-board-solutions-for-class-10-sanskrit-anand-chapter-6-sanskritnatyastabak/>